

Джинджириста Соломія Василівна,
*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
факультет філології і журналістики,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник:
Скуратко Тетяна Миколаївна,
*кандидат філологічних наук, доцент,
кафедра української та зарубіжної літератур
і методик їх навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ БОГДАНА БАСТЮКА НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ РІДНОГО КРАЮ В ШКОЛАХ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

У шкільній програмі з української літератури є багато неврегульованих проблем стосовно вивчення літератури рідного краю (далі – скорочено ЛРК). Серед них аналітики НУШ виділяють такі: невизначеність меж поняття «література рідного краю» і хронологічних меж явища; мовна і культурна неоднорідність в межах регіону; не завжди вчителі викладають у своєму регіоні, тому не знають літературного контексту краю; класики чи сучасники мають бути головним предметом вивчення; доступність творів місцевих письменників і методичного забезпечення; брак чітко затверджених програм з ЛРК для кожного регіону [1].

Сучасні модельні програми частково вирішують питання визначення мети вивчення ЛРК і результатів навчальної діяльності учнів, пропонують конкретні методи і прийоми, які можуть бути застосовані вчителями. Також у них розширено перелік форм роботи на уроках ЛРК, проте не враховується, як ці форми можуть змінюватися відповідно до вікових особливостей школярів.

Богдан Бастюк усе своє життя прожив у своєму краї. Теми і проблеми його творів тісно пов'язані з історією регіону, його соціальними та національними проблемами. Письменникові земляки ставали прототипами літературних героїв, а природа – художнім простором. Літератор також був організатором літературного процесу в краї, зокрема протягом 2005-2008 років очолював Тернопільську обласну організацію Національної спілки письменників України.

Тому включення тем з вивчення його творчості до програми ЛРК не викликає жодних запитань. На нашу думку, у школах Тернопільщини достатньо обмежитися питаннями життєпису письменника та інтерпретацією окремих творів за вибором вчителя. У навчальному закладі рідного села та навколишніх населених пунктів ознайомлення з доробком талановитого земляка варто зробити поглибленим за рахунок позаурочної діяльності, уроків позакласного читання, роботи в гуртках та на факультативних заняттях.

Богдан Бастюк залишив нащадкам багатий творчий доробок. Діапазон ідей і жанрів у його художній спадщині доволі широкий. Значне місце у ньому посідає насамперед поезія. Вже самі назви його поетичних збірок «Корені», «Вдома», «Трава у профіль» є концептуальними, сконцентрованими на важливості дому, роду, національної пам'яті. Важливо, що в громадянській ліриці образно сформульовані погляди на роль митця в суспільстві. Плідно працював автор у царині гумору й сатири. Як образно висловився Петро Сорока, Бастюк створив свою «персональну державу сміху» [2, с. 84]. У назвах гумористично-сатиричних збірок «Сільська аеробіка», «На кривому цвяшку», «Для дорогої родини», «Сміхомаргіналії» прочитується зацікавленість соціальними і ментальними вадами його односельчан, критичний погляд на особливості й недоліки так званого галицького характеру й поведінки. Вершиною творчості письменника дослідники вважають повістевий роман-хроніку про історію рідного села під назвою «Сопигора».

З огляду на змістову й жанрову різноманітність творчості письменника відкриваються широкі можливості для формулювання тем уроків, побудови системи вивчення творчості, роботи над теоретичними поняттями, організації позакласної роботи. Для прикладу, органічними є теми «Образ рідного краю в поезії (прозі, гумористично-сатиричних творах)», «Історія рідного села в художній версії (на прикладі роману-хроніки «Сопигора»)». З врахуванням вікових особливостей учнів і принципу наступності у 5-6 класах варто зосередитися на вивченні поетичних творів, у 7-9 класах – сатиричних, а в 10-11 – епічного полотна «Сопигора».

У виборі форм і методів роботи важливо керуватися критерієм їх доцільності щодо ефективного формування в учнівській свідомості тісніших зв'язків з «малою батьківщиною» засобами літератури й ознайомлення з особливостями регіонального літературного процесу.

Шкільне вивчення своєрідності творчої постаті Богдана Бастюка, на нашу думку, якнайкраще сприятиме розвитку літературних і читацьких компетентностей його юних земляків, розкриттю їхнього творчого потенціалу, визначенню можливих шляхів власної самореалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Література рідного краю в школі: проблеми, значення, підходи (докладна аналітика). URL: <https://nus.org.ua/articles/literatura-ridnogo-krayu-v-shkoli-problemy-znachennya-i-pidhody-dokladna-analotyka/> (Дата звернення – 20.11.2023 р.)
2. Сорока П. Богдан Бастюк: мистецьке чотирипілля. Тернопіль: Астон, 2015. 144 с.

Зубренко Давид Сергійович,
*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
 факультет української філології,
 Криворізький державний педагогічний університет*
Науковий керівник:
Ковпик Світлана Іванівна,
*доктор філологічних наук, професор,
 кафедра української та зарубіжної літератур,
 Криворізький державний педагогічний університет*

СПЕЦИФІКА АНАЛІТИЧНОГО ОСМИСЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ

Явище інклюзивного дискурсу в сучасній українській літературі останнє десятиріччя ХХІ століття помітно актуалізувало необхідність аналітичного осмислення у творах художньої літератури персонажів з особливими потребами. Адже саме така література сприяє формуванню позитивного ставлення в учнів до людей з особливими потребами. Функції таких творів: